

Utlåtande 2013:132 RI (Dnr 011-1265/2013)

Förslag till valkretsindelningen i Stockholm vid valet till kommunfullmäktige år 2014

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Förslaget till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet år 2014 godkänns.
2. Länsstyrelsen underställs förslaget till beslut.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige bestäms av kommunfullmäktige före den 31 oktober året före valet. Länsstyrelsen ska fastställa indelningen för att den ska bli giltig.

Inför varje val ser valnämnden över valkretsindelningen och prövar om indelningen behöver ändras. Antalet röstberättigade den 1 mars 2013 ska ligga till grund för beräkningen av antalet mandat per krets.

Beredning

Ärendet har beretts av valnämnden.

Mina synpunkter

Valnämnden har fullföljt sitt uppdrag att utreda och bereda frågan om stadens valkretsindelning inför de allmänna valen år 2014. Jag föreslår därför att kommunfullmäktige godkänner valnämndens förslag.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av Per Ankersjö (C) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Avslå valnämndens förslag till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet 2014
2. Uppdra åt valnämnden att återkomma med ett förslag till valkretsindelning med två eller tre valkretsar för kommunfullmäktigevalet 2014 som speglar uppdraget i budget för 2011 att pröva hur valresultatet i större utsträckning kan återspegla valresultatet.

I kommunfullmäktigevalet 2010 hade Stockholms stad ett disproportionalitetsindex på 7. Det innebär i klartext att sju av 101 platser i stadens kommunfullmäktige gick till fel parti, jämfört med hur mandatfördelningen skulle ha sett ut om de fördelats strikt proportionellt; det vill säga efter hur stockholmarna faktiskt röstade.

Stockholms valkretsindelning har år efter år lett till en snedfördelning av mandat, och det har också blivit värre med åren. Från valet 2002 till valet 2010 har disproportionalitetsindexet nästan fördubblats, från fyra felfördelade mandat år 2002 till sju år 2010. I budgeten för 2011 gav kommunfullmäktige därför valnämnden i uppdrag att pröva hur valresultatet i större utsträckning kan återspegla röstetalet. Det nämndes även uttryckligen att ett sätt kan vara att minska antalet valkretsar.

Uppdraget resulterade i en utredning som presenterades i början av 2013. Av utredningen följer att en reduktion av nuvarande sex valkretsar till ett system med två eller tre valkretsar skulle minska disproportionaliteten dramatiskt.

Precis som valnämnden konstaterar kan en kommun självständigt fatta beslut om antalet mandat per valkrets. Mot bakgrund av det uppdrag som gavs i budget och resultatet av den utredning som presenterats är det därför obegripligt att nämnden föreslår ett oförändrat antal valkretsar. Förslaget som nyligen presenterats av vallagskommittén, med bland annat införandet av utjämningsmandat från och med valet 2018, förhindrar inte att kommunen självständigt ändrar antalet valkretsar inför valet 2014, löser inte problemen med disproportionalitet inför valet 2014, och föranleder därför inte heller någon annan bedömning i frågan.

Valsystemet inför kommunfullmäktigevalet, inklusive indelningen i valkretsar, är en fråga av fundamental demokratisk betydelse. Det ska inte ändras eller organiseras

för att passa eller gynna vissa partier. Det måste vara neutralt och så långt som möjligt spegla det verkliga valresultatet; stockholmarnas vilja. Det är därför djupt beklagligt att de stora partierna, som alla tjänar på innevarande system på de mindre partiernas bekostnad, väljer att över blockgränsen gå emot de förslag för ett mer demokratiskt valsystem som valnämndens utredning lämnade.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Förslaget till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet år 2014 godkänns.
2. Länsstyrelsen underställs förslaget till beslut.

Stockholm den 2 oktober 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Karin Rågsjö (V) enligt följande.

Vänsterpartiet känner sympati med de partier som reserverat sig med önskemål om mer rättvis fördelning med större valkretsar. Vi väntar emellertid på en rad förändringar som kommer att förbättra proportionaliteten till 2018 års val och det är en väl stor apparat att ändra valkretsindelningen nu och med osäkert utfall. Mandatfördelningen brukar vara mer rättvis även med nuvarande system. 2010 var ett undantag.

Ersättaryttrande gjordes av Per Ankersjö (C) och Ewa Samuelsson (KD) med hänvisning till Centerpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Valkretsindelningen vid val till kommunfullmäktige bestäms av kommunfullmäktige före den 31 oktober året före valet. Länsstyrelsen ska fastställa indelningen för att den ska bli giltig.

Inför varje val ser valnämnden över valkretsindelningen och prövar om indelningen behöver ändras. Antalet röstberättigade den 1 mars 2013 ska ligga till grund för beräkningen av antalet mandat per krets.

Byggstenarna vid bildandet av valkretsarna är församlingarna, förutom vid valet år 2006 då smärre anpassningar gjordes för att följa stadsdelsnämndområdena. Men eftersom flera stadsdelsnämnder slogs samman år 2006 blev det svårt att utgå från dessa områden vid valkretsindelningen och nämnden återgick till att använda församlingarna som byggsten. Enligt ny lagstiftning används numera den tidigare församlingsindelningen som statistikområden.

Valnämnden har under denna mandatperiod fått i uppdrag av kommunfullmäktige att göra en utredning som ska pröva hur valresultatet i större utsträckning kan återspegla röstetalet.

Frågan om proportionalitet vid kommunala val uppmärksammades även av regeringen som efter valet år 2010 som beslutade att tillsätta en parlamentarisk kommitté. Kommittén skulle bl.a. överväga om det bör införas kommunala utjämningsmandat eller om det är möjligt att på annat sätt uppnå en proportionell mandatfördelning i valkretsindelade kommuner. Kommittén redovisade sitt förslag i januari 2013.

Valnämnden har under arbetet med utredningen vid flera sammanträden och seminarier diskuterat valkretsindelningen i Stockholm. Nämnden godkände utredningen i början av detta år och frågan har diskuterats i partiorganisationerna.

BEREDNING

Ärendet har initierats av valnämnden.

Valnämnden

Valnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2013 att godkänna förslaget till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet år 2014 samt att föreslå att kommunfullmäktige godkänner förslaget till valkretsindelning för kommunfullmäktigevalet år 2014.

Ersättaryttrande gjordes av Kerstin Rossipal (KD) enligt följande.

I tjänsteutlåtandet konstateras mycket riktigt att en kommun självständigt kan fatta beslut om antalet mandat per valkrets. Dessutom konstaterar man att den utredning valnämnden utfört visar att färre valkretsar med fler mandat att fördela skulle minska disproportionaliteten.

I stället för att då föreslå att antalet valkretsar ska minskas redan till valet 2014 för att uppnå en bättre proportionalitet, gör man en ologisk omsvängning och föreslår oförändrat antal valkretsar. Man hänvisar till det förslag som nu föreligger från vallagskommittén med bl. a införandet av utjämningsmandat som innebär att problematiken kring bristande legitimitet och stor disproportionalitet i de kommunala valen löses på ett väl genomtänkt sätt från och med valet 2018.

Om lagförslaget går igenom är det således inte längre nödvändigt att behålla indelningen i sex valkretsar i Stockholm och antalet valkretsar kommer inte heller att påverka mandatfördelningen, då denna i stort sett blir procentuell. En reducering till exempelvis tre valkretsar är fullt möjlig. Om lagförslaget inte skulle gå igenom kvarstår problemet.

Vi kristdemokrater anser att problemet med att mandatfördelningen inte speglar det verkliga valresultatet måste lösas snarast. Detta vore helt i enlighet med tidigare alliansöverenskommelse och formuleringen i valnämndens uppdrag att "pröva hur valresultatet i större utsträckning kan återspegla röstetalet. Ett naturligt sätt att uppnå detta är att minska antalet valkretsar".

Eftersom kommunen således självständigt kan besluta om att reducera antalet valkretsar föreslår vi en övergång till tre valkretsar redan i och med valet 2014. Det påverkar inte den nya lagstiftningen och då får vi en mer demokratisk och rättvis mandatfördelning mycket snabbare här i Stockholm.

Valnämndens kanslis tjänsteutlåtande daterat den 15 augusti 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns flera sätt att öka proportionaliteten, men det enda sätt som en kommun självständigt kan fatta beslut om, är antalet mandat per valkrets. Den utredning som valnämnden utfört på uppdrag av kommunfullmäktige visar att generellt för Stockholms kommun skulle färre valkretsar med fler mandat att fördela minska disproportionaliteten. Stockholms kommun hade vid de två senaste valet ett relativt högt disproportionalitetsindex, men hade t.ex. vid valet 2002 ett lägre disproportionalitetsindex än Göteborgs kommun hade vid senaste valet och samma som Norrköpings kommun som har två stora valkretsar.

För en mer djupgående förändring krävs att riksdagen beslutar om ändringar i vallagen. 2011 års vallagskommitté som presenterade sitt förslag i våras föreslår att utjämningsmandat införs i likhet med det system som gäller vid vad val till

landstingsfullmäktige. Om utjämningsmandaten inte skulle räcka föreslår utredningen ett system med återföring av mandat för att uppnå proportionalitet. Vidare föreslår utredningen att förstadivisorn ändras från 1,4 till 1,2 vid samtliga val och att en småpartispärr införs.

Med hänsyn till utredningens förslag och avvaktan på kommande lagstiftning föreslås ingen förändring i den nuvarande valkretsindelningen. Inför valet 2018 kommer nämnden att veta huruvida riksdagen kommer besluta om några lagändringar och det blir då aktuellt med en större översyn av valkretsindelningen.

Kansliet har följande förslag till valkretsindelning vid valet till kommunfullmäktige 2014:

Valkrets	Församlingar	Röst-berättigade	Mandat
1. Södermalm - Enskede	Enskede, Högalid, Katarina, Maria och Sofia	132 479	19
2. Bromma-Kungsholmen	Bromma, Essinge, Kungsholmen, S:t Göran och Västerled	109 063	16
3. Norrmalm-Östermalm- Gamla stan	Adolf Fredrik, Domkyrko, Engelbrekt, Gustav Vasa, Hedvig Eleonora, Johannes, Matteus och Oscar	115 409	17
4. Östra Söderort	Farsta, Skarpnäck och Vantör	113 123	17
5. Västra Söderort	Brännkyrka, Hägersten och Skärholmen	112 618	16
6. Yttre Västerort	Hässelby, Kista, Spånga och Vällingby	110 153	16